

Türk-Alman Kooperatif Birlikleri İş Birliği (TAKBİ) Projesi

Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinde

KOOPERATİF KURULURKEN DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

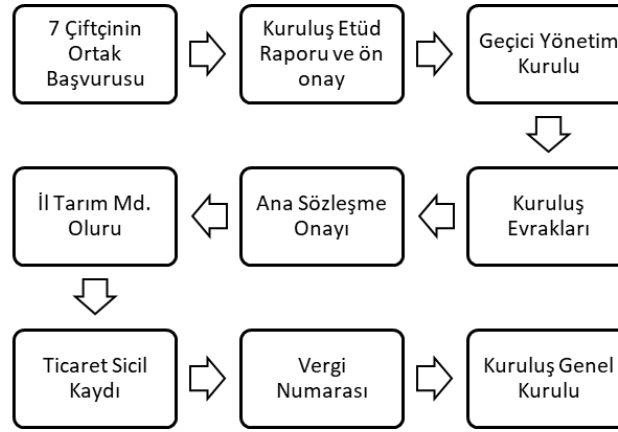
Ankara, 2021

DGRV
DIE GENOSSENSCHAFTEN

Kooperatif Kurma Süreci

Türkiye’de bir Tarımsal Kalkınma Kooperatifi (TKK) kurmak en kolay işlerden birisidir. Bu konuda başvurulması halinde İlçe veya İl Tarım Müdürlüklerinden veya bölgede bulunan tarımsal amaçlı kooperatif bölge birliklerinden ihtiyaç duyulan bilgilere kolayca erişilebilir.

Bir TKK kurmanın aşamaları ana hatlarıyla şekil 1’deki gibi gösterilebilir.

Şekil 1. Bir Tarımsal Kalkınma Kooperatifinin kurulma aşamaları

Şekil 1’de görüldüğü üzere, ilk adım olarak kooperatif kurmak isteyen en az 7 çiftçinin bir araya gelmesi ve ortak bir dilekçeyle İl veya İlçe Tarım Müdürlüğüne başvurması gerekir. İl Müdürlüğü kooperatif kurulacak yerleşim yerinin tarımsal kaynakları ve potansiyelini, alt yapısını ve sosyoekonomik durumlarını inceleyerek “Kooperatif Kuruluş Etüt Raporu” adı altında bir rapor hazırlar. Sonucun olumlu olması halinde kooperatifin kurulmasına ön onay verir.

Ön onayı alan girişimciler kendi aralarından 3 kişilik bir geçici yönetim kurulu seçer. Bunların görevi kuruluş

genel kurulun yapılmasına kadarki tüm işlemleri gerçekleştirmektir. Yönetim kuruluna seçilenler arasında üçüncü dereceye kadar (bu derece dahil) akrabalık olmamalıdır.

Bu aşamada geçici yönetim kurulunun, kuruluş işlemlerinde yardımcı olmak üzere bir mali müşavirle anlaşmasında fayda vardır. Mali müşavir yardımıyla MERSİS (Merkezi Sicil Kayıt Sistemi) üzerinden başvuru numarası ve örnek ana sözleşme alınır. Alınan örnek ana sözleşme Ticaret Sicil Müdürlüğü veya noter tarafından onaylatılır. Bu sırada, kuruculara ait kimlik ve ikametgâh belgeleri ile kooperatiflerce tutulması gereken defterler de onaylatılır.

Her bir kurucu ortak tarafından peşin ödenen ortaklık paylarından oluşan kuruluş sermayesi, geçici yönetim kurulunca emanete alınarak, bu hususta bir teslim tutanağı hazırlanır. İhtiyaç duyulan bir diğer belge, kurucular listesinde yer alan kişilere ait çiftçilik belgeleridir.

Evrakları tamamlayan geçici yönetim kurulu evrakları incelenmek üzere İl veya İlçe Tarım Müdürlüğüne teslim eder. İl Tarım Müdürlüğü’nün uygun görmesi halinde kooperatife kurulma izni yazılı olarak verilir. Bu yazının ekinde kuruluş şerhini taşıyan onaylı ana sözleşmeler yer alır.

Geçici yönetim kurulu, İl Tarım Müdürlüğünden kuruluş izni alınmasını izleyen bir ay içinde, Ticaret Sicili Memurluğuna başvurarak kooperatifin tescilini talep eder. Ticaret Sicil Memurluğu tarafından kooperatifin unvanı sicil defterine kaydedilerek ana sözleşmelere tescil şerhi verilir. Ayrıca, 1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu’nun 3. maddesinde sayılan hususların ilanı için ilan beyannamesi düzenlenir. İlan beyannamesinde belirtilen hususların Ankara’da yayımlanan Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi’nde ilan edilmesiyle kooperatifin kuruluşu hukuken tamamlanmış olur.

Tescil işlemini izleyen 10 gün içinde ilgili vergi dairesine işe başlama bildirimini yapar.

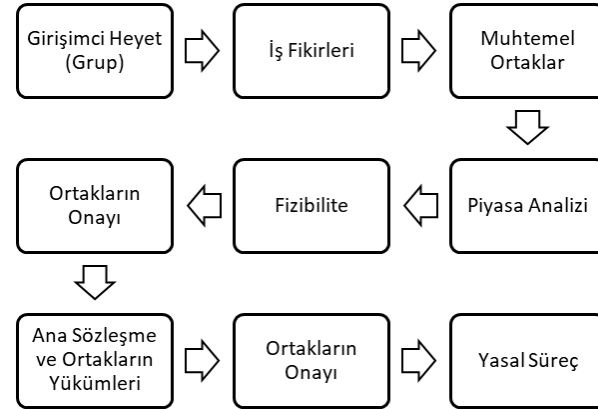
Tarımsal Kalkınma Kooperatifinin kuruluşunun tamamlanması için kuruluş ilanının Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanmasını takip eden bir ay içinde “Kuruluş Genel Kurul Toplantısı” yapılması gerekir. Kuruluş genel kurulunda kooperatifin asıl yönetim ve denetim kurulu üyeleri ile üst birlik temsilcileri seçilir, kuruluş giderleri, tahmini iş planı ve bütçesi görüşülüp onaylanır.

Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

Yukarıda kısaca özetlenen işlemler sonucunda kurulan kooperatifler, eğer iyi planlanmamış ve yürütülmüş hazırlık çalışmaları yapılmamış ise, çok ciddi sorunlarla karşı karşıya kalacaktır. Borçla kurulmuş, elinde sermayesi olmayan, çalışanı, alt yapısı, en az 3 yıllık gerçekçi bir iş ve bütçe planı olmayan bu kooperatiflerin değil hizmet etme, yaşama şansı dahi çok düşüktür. Ödenmiş sermayesi 175 TL, buna karşılık kuruluş giderlerinden dolayı 7-8 bin TL borcu olan bir kooperatiften piyasadaki rakipleriyle kıyasıya mücadele edecek, ortaklarına fayda sağlayacak bir işletme yaratmak mümkün olmayacaktır. Daha da önemlisi, ortaklarının kooperatife bakış açısıdır. Ortaklar bilerek ve isteyerek kooperatife ortak olmuş ise sorunlar kısa sürede aşılabılır. Aksi takdirde devletten gelecek desteklemelere bağımlı, sorun çözmekten çok sorun yaratan asalak bir yapının ortaya çıkma ihtimali çok yüksektir.

Kendine ve ortaklarına fayda sağlayacak, yeniliklere açık, girişimci bir kooperatif kurulurken Şekil 2’de gösterilen aşamaları sırasıyla ve özenle gerçekleştirmek gerekir. Bunların başarıyla tamamlanması tıpkı yumurtada gelişimini tamamlamış bir civcivin kendi çabasıyla yumurtadan çıkışını gerçekleştirmeye benzer. Dışarıdan gelecek bir müdahale erken çıkışa ve sağlıklı bir civcivin ortaya çıkmasına yol açar.

Şekil 2’de görüldüğü üzere, ilk yapılması gereken iş kooperatifçiliği bilen, araştırma ve sorgulama yetenekleri olan girişimci bir grubun (heyetin) kurulmasıdır. İhtiyaç sahipleri arasında bu niteliklere sahip kişiler yoksa, dışarıdan yardım alınabilir. Seçilecek kişi sayısı 5-6 kişiyi geçmemelidir. Eğer ilgi duyan kişi sayısı daha çoksa, aralarından seçim yapılabilir. Bu heyetin görevi kooperatif kurmak isteyenleri temsil etmek ve muhtemel ortakları bilgilendirmektir.

Şekil 2. Girişimci bir kooperatif kurmada hazırlık çalışmaları

Girişimci heyetin yapması gereken ilk iş muhtemel ortakların ihtiyaç ve isteklerini tespit etmek ve öncelik sırasına dizmektir. Bunun için muhtemel ortakların katıldığı ve görüşlerini paylaştığı toplantılar yapılmalı, oylama veya uzlaşma yoluyla öncelikler belirlenmelidir. En üst sırada yer alan bir veya birden fazla ihtiyaç veya istek kooperatifin kurulması için öne çıkmış olan iş fikirleridir.

İş fikri veya fikirleri belirlendikten sonraki aşama muhtemel ortakların analizidir. Muhtemel ortakların iş hacimleri, iş birliğine yatkınlıkları, sermaye yüklenme gücü gibi hususlar hakkında bilgi edinilmesi son derece önemlidir. Buradan yola çıkarak kaç kişinin kooperatife ortak olabileceği, ne kadar sermaye yükleneceği, kooperatifle hangi konuda ne kadar iş yapacağı hakkında fikir edinilir.

Sonraki aşamada piyasada kimlerle rekabet edilmesi gerektiği, kimlerle iş birliği yapılabileceği, fiyat eğilimleri gibi hususların incelenmesi ve rapor haline dönüştürülmesi gerekir.

Piyasa analizinden sonraki aşamada kooperatifin kurulması ve işletilmesi için ne kadar sermaye gerektiği, hangi yatırımların yapılması gerektiği, ihtiyaç duyulan personel sayısı ve nitelikleri gibi hususları kapsayan bir fizibilite raporunun hazırlanması gerekir. Bu fizibilite raporunda, kooperatif kurulması halinde ekonomik ve teknik açıdan hedefe erişilip erişilemeyeceği, bunun için ihtiyaç duyulan önlemler ve ortak başına düşen yükümlülükler açıkça yer almalıdır.

En önemli hususlardan birisi, piyasa analizi ve fizibilite raporu sonuçlarının muhtemel ortaklara açık ve anlaşılır biçimde anlatılmasıdır. Muhtemel ortakların raporların sonuçlarını ve öngörülen taahhütleri yerine getirmeyi onayladıktan sonra kooperatifin kurulması için yasal işlemler başlatılmalıdır. Bunun da ön adımı, ortakların hakları, görevleri ve yükümlülüklerinin yer aldığı ana sözleşmenin hazırlanmasıdır.

Sonuç ve Öneriler

Kooperatifler, ortaklarının çıkarlarını korumak amacıyla kurulan, ortakları tarafından finanse edilen ve demokratik biçimde denetlenen ortaklıklardır. Ortakların bilinçli ve gönüllü katılımı sağlanması halinde kooperatifler başarılı olur. Bu nedenle, kuruluşta ve daha sonraki dönemlerde ortakların bilinçlendirilmesi ve memnuniyetlerinin artırılması üzerine önemle durulmalıdır.

Kooperatifçilik, mevzuat, finans, vergi, tedarik, pazarlama ve üretim konularında uzman deneyimli danışmanlardan yararlanmak kooperatiflerin pahalı ve tehlikeli hatalar yapmalarını önler.

Verilirse el ele erişilir her yere!